



25. novembril
1927.

V. aastakäik.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit. Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:		Kuulutuste hind:	
Aastas	Mk. 500.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi		1 lhk. Mk. 3000, 1/2 lhk. Mk. 1500,	
Pooles aastas	" 250.—	uul. Nr. 12.		1/4 lhk. Mk. 800, 1/8 lhk. Mk. 400.	
Üksik number	" 25.—	Telefon Nr. 4—72.		Omavalitsustele 30% hinna-	
1923 aastak.	" 50.—	Jooksev arve: Eesti Panga Tal-		alandust.	
1924 "	" 300.—	linna osakond Nr. 609.		Dokumentide kaotamise kuu-	
1925 ja 1926 a ä	" 500.—			lutused Mk. 50 dokumendi pealt.	

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Päevaküsimustest	Lhk.	321
Kandidaat ja soovitaja maavolikogude valimistel — Eugen Maddison	"	322
Maavalitsuste eelarvelised tulud ja kulud	"	323
Petserimaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927 a.	"	327
Järvamaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927 a.	"	328
Saaremaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927 a.	"	328
Viljandimaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927 a.	"	329
Ölekõrrest kinni	"	329
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevus	"	330
Välismaade omavalitsused	"	333
Küsimused ja vastused	"	334
Kuulutused	"	320

Sundnormide kogust maaomavalitsuste kohta

on ilmunud

13 vihku

14. vihk ilmub lähemal päivil, 15. vihk on ladumisel.

Tellimise aadress: E. Maaomavalitsuste Liit, Tallinn, S. Roosikrantsi nr. 12.

Käsitöö pildiajakiri koolile ja kodule

„Töö-õppus“

käesoleval ajal Eestis ainuke sellel alal, ilmub (Virumaa koolinõuniku J. Karelli toimetusel ja väljaandel ning Eesti Õpetajate Liidu heakskiitmisel) omas III aastakäigus, 1928. a. peale, **kuukirjana** (s. o. 12 korda aastas seniste 4 ja 6 numbri asemel).

„Töö-õppus“ tahab ka edaspidi jätkata enamasti lühemate artiklite avaldamist mitmesuguste käsitööde alal kooli ja kodu jaoks, kuid nende kõrval on kavatsus lähemal ajal ka suurema teose ilmutamisele asuda hõõvli-pingi tööde õpetamise üle.

Senini ilmunud artikleist oleks tähtsamad: Koorimata puu- ehk kepptööd. Paberi voltimine. Traadist „pähhklad“ peamurdmiseks. Savivoolimise algastmel. „Klaver“ igale lauluõpilasele! Oma valmistatud jõulu-puuehted. Õpilaste puutööde ilustamise viisid. Paberi pünimine. Tütarlaste käsitöö õppekavu Saksamaal. Vineeri tarvitamine kooli käsitöös. Nõõritööde sölmimine. Käsitöö ja joonistamise ühendamisest koolis. Pussnoa tööd ja võtted. Riidööd algkoolis. Mänge sepitsemiseks ja mängimiseks. K. Hintzeri „Papptööde metoodika“ arvustus. Pünimistööd õlgedest. Tööd luust ja sarvest.

Liikuv mall-vinkel. Keedukasti kodune valmistamine. Lutmoodi panipaik harjadele. Kokkupandav väikepesu kuivaaja. Puusandailide valmistamine. Elektriga kärbsepüünis. Uutseltsi klassitahvli pühis. Dünaamiline printsiip paberi lõiketöodes. Kombineeritud klassitahvli nurk-, mall-, mõõt- ja joonlaud. Veidi rakendusgeomeetriat. Haspel. Nõõrkaal. Puust „mõistatusi“. Hektograafia valmistamine ja tarvitamine. Nõu-nurk. Kasulikke pisiasju jne.

„Töö-õppuse“ tellimise hind on 350 mrk. aastas (300 mrk. neile, kes ühes ka E. O. L. kuukirja „Kasvatust“ tellivad), 175 marka 1. aastast ja 100 marka veerand aasta eest; üksiknumber 35 marka

„Töö-õppuse“ senini ilmunud aastakäike on veel saada: 1926 a. — 125 m. ja 1927 a. — 200 marga eest.

Proovinumber (talitusest) 25 mrk. (ka postmarkide vastu).

Toimetuse ja talituse aadress: Rakvere, Vaksali tän. 30, krt. 1, kõnetr. 2-40 (sealsamas võetakse vastu ka „Kasvatuse“ tellimisi).

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7.

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.

Päevaküsimustest.

Valimisseaduse uuendamine. Omavalitsusametnikkude distsiplinaar karistus. Koolinõunikkude alluvus.

Riigikogu poolt moodustatud valimise seaduse erikomisjon on oma tööd alanud. Suurt tööd. Esimese järgu tähtsusega tööd. On ju valimiste põhimõtted riiklise ja omavalitsuste elus põhjaneva tähtsusega.

Kui meie riiklises elus kõik nii ei ole läinud, kui vast parema tahtmise juures oleme soovinud, kui vast mõnelgi optimistil käed ähvardavad lootusetalt langeda, siis seda esimeses jones meie valimiste seaduse maksva põhimõtte pärast, põhimõtte pärast, mis valitsemise erakondade kätte on annud.

Et praegune valimiskord meie omavalitsustele ei vasta, seda on esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress selge sõnaga ütelnud, nõudes valimiste viimist enam individuaalsele pinnale. Läänud numbris oli juhus näidata ka, et valdada valimistel erakonnad poolehoidu ei leia.

Millises sihis valimise seaduse uuendamine areneb, pole veel kindel, kuid valijatele suuremat vabadust tahetakse võimaldada. Kuid kuuldavale on tulnud ka hääli, mis väike rühmade tekkimise takistamist soovivad. Kuhu jääb siis valija vabadus, kuhu jääb siis isiku tublidus, kui ikka erakondi tahetakse valitsemas näha!?

Valimisseadus peab uuesti sündima valija vabaduse ja elava loova jõu esikohale tõstmise tähe all!

Ülemuslised vahekorrad ja pokripanemise kerged võimalused omavalitsusametnikkudele on seda korda taganenud. Distsiplinaar seadustik, mille üle 13. nov. Kohtuministeeriumis suurem nõupidamine oli, on leitud nõupidamise poolt vastuvõtmatu olema. Ka mujal on seaduse eelnõu kõvasti arvustatud.

Distsiplinaar karistuse, kui kiire karis-

tuse poolt on paljud. Teda leitakse isegi hädatarvilise olema, ka omavalitsustes. Meil on isegi palju tõendusid, kus valla valitud ametnikkude kohta maavalitsus ülemuslikku seisukohta võttes distsiplinaar korras karistusi määras. Nii tehti sel ajal, kui H. Nurk Viru maavalitsuse administratiiv osakonna juhataja oli, tema ettepanekul hulk rahatrahviga ja arestiga karistamise määrusi vallavanematele ja sekretäridele. Teised on seadust ja vahekorrdi teiseti mõistnud, mispärast ka distsiplinaar seadustik Riigikogule esitatud kujul vastuvõtmatu on.

Kuidas see seadustik omavalitsusametnikkude suhtes muudetakse, selle kohta veel väljavaateid ei ole.

Koolinõunikkude alluvuse küsimus seisab ikka veel päevakorral, kuigi Riigikogu vastav komisjon ta tagasi lükkas. Kuna omavalitsustegelased selle seadusega omavalitsuste õiguste likvideerimist kooli korralduse alal näevad, püüavad keskvalitsuse ringkonnad seletada, nagu ajalehtis avaldatud artiklitest näha, et midagi suuremat ei muuta — sisuliselt. Koolinõunikkude ministeeriumist olenemist põhjendakse Petserimaaga, kuhu maavolikogu ei ole uut vastuvõetavat koolinõunikku valinud lahkunud k. n. Usai asemele. See pidada tulema venestamise püüdest. Siis Petserimaa pärast! Aga seegi põhjus on aluse kaotanud. Ajalehtist on näha, et Petseri maavalitsus on Haridusministeeriumile ettepaneku teinud Petserimaa koolinõuniku koh. täitja määrata. Ei oldagi nii väga oma õiguste külges, vaid ka siin on kooli huvid juhtimas.

22. nov. 1927.

Kandidaat ja soovitaja maavolikogude valimistel.

EUGEN MADDISON.

„Kaelamurdmise“ aeg on, nähtavasti, möödunud: Harjumaal on volikogu valitud ja isegi uus valitsus ametis. Võiks loota, et meeleolu on kainenud ning lubavad küsimuste vaatlemisele asuda, mis oma iseloomu poolest olid täiesti süütud, lihtjuriidilised küsimused, kuid muutusid poliitilise võitluse keerus, nagu meil harilikult refineeritakse, „kaelamurdmise“ küsimusteks. Just ühe sarnase küsimuse vaatlemisele kävatsen pühendada alljärgnevaid ridu. Küsimus ise on, minu nähes, õige väike, kuid temal on oma kuulsus, mis temale isegi ajalukku pääsemist võimaldab: ta kukutas meil Vabariigi Valitsuse, ta „murdis kaela“ ühe ministrile, Järjelikult, juba „ajalooliselt“ seisukohalt vääriks küsimus sellekohast tähelepanu, kuid on veel teine — palju tähtsam põhjus, mis kohustab tema juurde tagasi tulema, nimelt asjalu, et „kaelamurdmine“ võib uuesti aset leida. Arvatavasti on kõigil selge, millest jutt, kuid tuletan siiski meelde, et kõne all on küsimus, kas võib isik, kes esineb valimistel ühes nimekirjas kandidaadina soovitajana teisele nimekirjale allakirjutada.

Riigikogu, kus see küsimus ühe arupärimise puhul oli arutamisel, seletas lihtotsusega või ülemineku vormeliga, et see lubatav ei ole, sellega oma peale kohtu võimu ülesandeid võttes. Kohutü arvamised läksid lahku — isegi ühes ja samas kohtus tehti vastupidiseid otsusi. Küsimus ulatas ka Riigikohtuni, kes asus seisukohale, „et kandidaadid üldse ei või ei omas ega samuti ka teistes nimekirjades soovitajaks olla“. Isiklikult olin ja asun ka praegu vastupidisel seisukohal, s. t. sel seisukohal, et kandidaat võib esineda soovitajana teises nimekirjas. Et Riigikohtu seisukoht oli möödunud Harju maavolikogu valimisele otsustavaks, siis peataksime siin kohal Riigikohtu poolt oma seisukoha põhjuseks ettetoodud motiivide juures. Motiivid olid järgmised: „Riigikohus oma otsuses 23. maist 1927 a. Järva maavolikogu valimiste maakomitee esindaja J. Sõnajala kaebe asjas Järva maavolikogu valimiste asjas on seletanud (toim. nr. 606 — 1927 a.), et maavol. val. sead. (R. T. nr. 100 — 1926 a.) järele toimetakse maavolikogu

valimisi häälte andmise kaudu kandidaatide nimekirjadele, see tähendab, et valimistel võistlevad maavolikogu kandidaatide nimekirjad üksteisega. Et nimekiri sellest võistlusest osa saaks võtta, tuleb igal valijate rühmal see maakomiteele esitada (§ 21). Sääraseks valijate rühmaks on need valijad, kes esitavale nimekirjale soovitajana allakirjutavad (§ 9). Sellest selgub, et iga võistleva kandidaatide nimekirjas seisab eriline rühm valijaid — soovitajaid ja et soovitajad määravad ära, kes maakomitees nende poolt soovitatud nimekirja esitajaks on. Sellepärast tuleb maavolitsuste val. sead. § 24 sõnadest, kus juures kandidaadid ei või olla soovitajad“ nii aru saada, et kandidaadid üldse ei või, ei omas, ega samuti ka teistes nimekirjades soovitajaks olla. — — Ei saa ka tähendamata jätta, et sel korral, kui § 24 nii tõlgitseda, et ühe kandidaatide nimekirja kandidaat võib teise kandidaatide nimekirja soovijaks olla, võib võistlevate nimekirjade valimise süsteemi juures tekkida nähtus, et ühe nimekirja kandidaat astub sisse nimekirja esitajana maakomiteesse (§ 9) ning võtab teise nimekirja huvide kaitsmise oma peale“. Riigikohtu otsus 1. juunist 1927 a., toim. nr. 619 — 1927 a.) Nagu eelpool toodust selgub, et Riigikohtu seisukoht põhjeneb kahele motiivile. Mis puutub esimesse, siis on õige, et „valimistel võistlevad maavolikogu kandidaatide nimekirjad üksteisega“, kuid sellest ei saa kuidagi viisi järeldada, et maavolikogude seaduse järgi ühe nimekirja kandidaat ei saa olla teises nimekirjas soovitajana. Sarnane järeldus oleks õige sel juhtumisel, kui maavolikogu valimiste seaduse järgi ei võiks esitada nimekirja, kus vähem kandidaate, kui maavolikogu liikmeid (§ 22 järgi võib esitada nimekirju, kus ainult kolm kandidaati), või kui teatav valijate rühm (erakond või mõni teine koondus) oleks õigustatud esitama ainult ühe nimekirja, ning selle juures oleks kandidaatidele ekspressis verbis keelatud üldse soovitajatena esineda. Sel juhtumisel figureeriks valimistel tõesti võistlevad nimekirjad või valijate rühmad — iga rühm ühe nimekirja näol, ning ühtlasi oleks selle juures keelatud see, mis iga seadusandja arvates proportsionaalse valimissüsteemi juures üldse ei võiks

ette tulla — nimelt ühel või teisel viisil esinemine võistleva nimekirja kasuks — ja mis, kui see siiski juhtuks kodanikkude eneste lahendada oleks. Maksva seaduse järgi on aga asi teisiti: §§ 21 ja 22 järgi võivad „valijate rühmad“, kelle all tuleb mõelda igasuguseid kodanikkude koondusi (v. näit. § 28), esitada neid nii palju kui palju see proportsionaalse valimissüsteemi juures võistlusteiste „valijate rühmade“ nimekirjadega nende huvide seisukohalt soovitav on. Nimekirjade esitamisel nõuab maksev seadus, et „valijate rühma“ (§ 21) poolt esitatud „nimekirjale peab vähemalt viis **valijat** soovitajana alla kirjutama, kusjuures kandidaadid ei või olla soovitajad“, (§ 28) mis tähendab, et samas nimekirjas kandidaatidena esinevad valijad ei või samale nimekirjale soovitajana alla kirjutada. „Valijate rühmal“ on aga õigus esitada mitu nimekirja, kuid nende esitamisel peab iga nimekiri vastama maavolikogu valimiste seaduse §§ 22, 23 ja 25 nõuetele s. t. et iga nimekiri peab sisaldama § 22 ettenähtud arv kandidaate, et nimekirjas ei oleks ülesvõetud isik, kes esineb kandidaadina ühtlasi teises nimekirjas (§ 23), et nimekirjale ei oleks allakirjutanud samas nimekirjas kandidaadina esinev valija (§ 24) ning et nimekirjale ei oleks soovitajana alla kirjutanud valija, kes soovitajana teises nimekirjas esineb (§ 25).

Mis puutub sellesse, et võistlevate nimekirjade valimise süsteemi juures võiks tekkida sarnane „nähtus, et ühe nimekirja kandidaat astub teise nimekirja esitajana maakomiteesse (§ 9) ning võtab teise nimekirja huvide kaitsmise oma peale“, siis võiks selle kohta ütelda, et sarnane nähtus oleks ebaloomulik, kui näit. üks ja sama valija esineb kandidaadina Eesti sotsialistliku tööliste partei (§ 21 mõttes „valijate rühm“) poolt esitatud nimekirjas ja soovitajana kristliku rahvaerakonna (samuti „valijate rühm“) poolt esitatud nimekirjas ning sellena võtab osa maakomitees, kuid sarnane nähtus on,

seadusandja arvates, samuti vähe mõeldav, kui see, et valitud esimese nimekirja järel übineks maavolikogus kristliku rahvaerakonna nimekirja järgi valitutege. Peaks aga siiski juhtuma, et Eesti sotsialistliku tööliste partei nimekirja pooldajate poolt valitud läheks kristlaste sekka, siis lahendavad seda valijate rühm (tähendatud partei) ja valijad järgmistel valimistel.

Ei ole aga midagi ebaloomulikku selles, kui kandidaat võtab soovitajana osa maakomitees sama „valijate rühma“ (E. Sots. Tööl. partei) poolt esitatud teise nimekirja asjas. Mida aga leiti ebaloomulik olevat — siis nimelt seda, et nimekirjas kandidaadina esinev valija oleks enese soovitaja. Sel arvamisel oli Vabariigi Valitsus esitades vastava eelnõu ning seda toonitas ka vastava §-i arutamisel Riigikoguavalitsuse komisjonis valitsuse esitaja. Omavalitsuse komisjon, ära kuulates valitsuse esitaja seletust, võttis §-i vastu. Teatavasti, ei sisaldanud tähendatud kitsendus maakonnakoogude valimise seaduses („Riigi Teataja“ nr. 147/148 — 1920 a., sead nr. 313) ning ei oleteda ka praegu ei „Eesti Vabariigi saksa rahvuse kultuur-nõukogu valimiste määrustes“ („Riigi Teataja“ nr. 101/102 — 1925 a. ega „Eesti Vabariigi juudi rahvus kultuur-nõukogu valimise määrustes“ („Riigi Teataja“ nr. 32 — 1926 a.). Lõpuks tähendaksin veel, et § 24 tõlgitsemisel tuleb seda silmas pidada, et § 25 toonitab, et „iga valija võib soovitajana alla kirjutada“, „kuid ainult ühele kandidaatide nimekirjale“. Kandidaat on samuti valija (v., muu sees, § 24 esimene lõiget), kui iga teine valijate-nimekirja ülesvõetud hääleõiguslik kodanik, kuid tema, kui valija, õigused on ainult selles mõttes kitsendatud, et ta ei või ise ennast soovitada.

Eelpool toodud arvesse võttes, avaldan isiklikult lootust, et Riigikohus, kui see küsimus peaks veel kord Riigikohtuni ulatama, oma seisukoha revideerimata ei jäta.

Maavalitsuste eelarvelised tulud ja kulud.

„Maaomavalitsuse“ Nr. Nr. 5 ja 6 s. a. toodud eelarveliste tulude ja kulude kokkuvõttes 1927/28 a. kohta puuduvad andmed

Petserimaa kohta. Tuues siin need andmed, anname ühtlasi ka üldkokkuvõtte kõigi maavalitsuste kohta.

Maavalitsuste 1927/28 a. eelarvelised tulud.

	Petseri	%	Kõik maavalitsused kokku	%
I. Peatükk.				
Maksud omavalitsuste maksuseaduse järele.				
1. Liikumata varanduse maks	7.258.750.—	20,11	95.881.666.—	16,34
2. Tulumaks	4.500.000.—	12,4	51.210.000.—	8,65
3. Äritunnistuste maks	375.000.—	1,04	6.872.500.—	1,17
4. Trahteri maks	900.000.—	2,5	9.888.250.—	1,66
5. Laada- ja turuplatsi maks	30.000.—	0,08	1.146.500.—	0,19
6. Lõbustumaks	50.000.—	0,13	4.977.500.—	0,84
7. Laskeriistade lubade maks	60.000.—	0,16	1.626.750.—	0,27
8. Jahilubade maks	60.000.—	0,16	1.575.500.—	0,26
9. Liikumisabinõude maks	20.000.—	0,05	1.995.700.—	0,33
10. Kantselei maks	10.000.—	0,02	45.700.—	0,00
11. Teede kapitali maks äritunniste pealt	175.000.—	0,48	2.316.500.—	0,39
Kokku peatükk:	13.438.750.—	37,13	177.536.566.—	31,00
II. Peatükk.				
Toetussummad.				
1. Riiklised				
a) Riikline toetus õpetajate palkadeks ja perekonna abirahadeks	11.455.155.—	31,7	170.086.379.—	29,0
b) Teede ja sildade ehitamiseks	6.000.000.—	16,63	127.930.723.—	21,66
d) Hoolek. asutuste sissesead ja ülevalpidamine	—		3.364.200.—	0,57
e) Loomaarstide palkadeks	—		1.470.000.—	0,25
g) Muuks otstarbeks	—		7.006.912.—	1,19
2. Muud toetused	—		—	
Kokku peatükk:	17.455.155.—	48,33	309.858.214.—	52,67
III. Peatükk.				
Tagasi saadavad kulud.				
1. Hariduse alal	—		9.913.755.—	1,68
2. Tervishoju alal	800.000.—	2,22	10.946.947.—	1,85
3. Hoolekande alal	25.000.—	0,06	13.029.546.—	2,2
4. Põllumajanduse alal	50.000.—	0,13	9.588.270.—	1,62
5. Teede alal	—		10.426.950.—	1,77
6. Muul alal	—		248.000.—	0,04
Kokku peatükk:	875.000.—	2,41	54.153.468.—	9,16
IV. Peatükk.				
Ettevõtted	300.000.—	0,83	1.324.383.—	0,22
V. Peatükk.				
Varanduste tulud:				
1. Kapitalide %/0 %/0	130.000.—	0,36	3.474.310.—	0,59
2. Rendid, tüürid	500.000.—	1,39	6.712.647.—	1,14
Kokku peatükk:	630.000.—	1,75	10.186.957.—	1,73

	Petseri	%	Kõik maavalitsused kokku	%
VI. Peatükk.				
Laenud	—	—	19.962.747.—	3,38
VII. Peatükk.				
Mitmesugused tulud:				
1. Viivitusprotsendid	500.000.—	1,39	2.113.000.—	0,36
2. Juhuslised tulud	—	—	2.316.791.—	0,39
3. Ülekanded oma kapitalidest ja tagavaradest tagasimaksmata	—	—	4.208.631.—	0,72
4. Laenu tagasimaks	—	—	299.250.—	0,05
5. Loodetavad lisatoetused	2.945.946.—	8,16	5.932.467.—	1,03
6. Muud	—	—	1.128.275.—	0,19
7. 1926 a. eelarve ülejääk	—	—	37.896.—	0,00
Kokku peatükk:	3 445.946.—	9,55	16.036.310.—	2,74
Kõik kokku:	36.144.851.—	100	589 058 645.—	100
Ühe elaniku kohta tuleb maksta maavalitsuse heaks	228,0	—	—	—
Keskmiselt makse ühe elaniku kohta	—	—	218,09	—

Maavalitsuste 1927/28 a. eelarvelised kulud.

	Petseri	%	Kõik maavalitsused kokku	%
I. Maavolikogu:				
§ 1. Volikogu liigete sõidu- ja päevarahad ja esituskulud	302.500.—	0,84	2.316.250.—	0,39
§ 2. Valimiskulud	—	—	572.500.—	0,09
Kokku peatükk I	302.500.—	0,84	2.888.750.—	0,48
II. Maavalitsus:				
§ 1. Palgad				
a) Valitsuse liigete palgad	1.042.500.—	2,89	12.520.650.—	2,0
b) Ametnikkude palgad	1.582.500.—	4,39	19.269.825.—	3,21
d) Teenijate palgad	127.500.—	0,35	1.967.325.—	0,33
§ 2. Sõidu- ja päevarahad	250.000.—	0,69	2.527.500.—	0,42
§ 3. Kantselei-kulud	410.000.—	1,1	4.900.125.—	0,83
§ 4. Majanduslised kulud				
a) korter, küte, valgustus	212.000.—	0,59	2.619.600.—	0,44
b) Liikumis- ja veoabinõud	180.000.—	0,5	1.305.000.—	0,22
d) Muud kulud	100.000.—	0,27	177.750.—	0,03
§ 5. Mitmesugused kulud				
a) Arstiabi ja perekonna abiraha	20.000.—	0,05	2.139.500.—	0,35
b) Muud kulud	77.500.—	0,21	142.000.—	0,02
Kokku peatükk II	4.002.000.—	11,4	47.569.275.—	8,05
III. Administratiiv ala:				
§ 1. Palgad				
a) Juriidilise büroo juhataja	—	—	630.600.—	0,1
b) Vangimajade kuraator	—	—	87.000.—	0,00
§ 2. Valdade revideerimise kulud	—	—	155.000.—	0,04

	Petseri	%	Kõik maavalitsused kokku	%
§ 3. Omavalitsustegelaste kursused	20.000.—	0,95	177.500.—	0,01
§ 4. Vallasekr. palga ja teenistulisad ja perekonna abirahad	—		3.774.000.—	0,67
§ 5. Tuletõrje toetus	92.000.—	0,25	1.386.770.—	0,23
§ 6. Vangide saatmine	—		272.750.—	0,04
Kokku peatükk III	112.000.—	0,3	6.423.620.—	1,09
IV. Haridus:				
A. Inspeksioon: Koolinõunik. palgad, sõidu- ja päevarahad jne.	175.000.—	0,48	4.595.495.—	0,77
B. Algkoolid				
§ 1. Upetajate palgad	10.408.755.—	28,6	153.087.709.—	26,22
§ 2. Perekonna abirahad	1.046.400.—	2,8	10.699.186.—	1,8
§ 3. Arstiabi	300.000.—	0,83	4.635.500.—	0,78
§ 4. Sõidu- ja päevarahad j. m.	215.000.—	0,59	1.148.250.—	0,19
D. Keskkoolid	—		13.275.849.—	2,24
E. Kutsekoolid	—		8.021.259.—	1,36
H. Ühiskoolide ülevalpidamine	—		2.868.567.—	0,49
J. Toetusrahad ja stipendiumid	275.000.—	0,76	2.685.500.—	0,45
K. Haridustöö väljaspool kooli	190.000.—	0,53	1.631.500.—	0,27
L. Keskraamatukogu ja õppevahendid	150.000.—	0,41	1.105.000.—	0,18
Kokku peatükk IV	12.760.155.—	35,0	203.753.815.—	34,75
V. Tervishoid:				
§ 1. Personaal, palgad, sõidu- ja päevarahad, kantslei k. ja muud	1.538.500.—	4,25	26.614.200.—	4,5
§ 2. Haiguste vastu võitlemine	320.000.—	0,89	2.087.190.—	0,35
§ 3. Muud	—		1.124.900.—	0,19
§ 4. Haigemajad	1.780.500.—	4,95	17.531.337.—	2,98
Kokku peatükk V	3.639.000.—	10,09	47.357.627.—	8,02
VI. Hoolekanne.				
§ 1. Lastekodud	—		13.222.513.—	2,26
§ 2. Vanadekodud	—		16.869.756.—	2,87
§ 3. Nõdrameel. ja kõrvalabi tarvitajate varjupaigad	—		1.205.900.—	0,2
§ 4. Lahtine hoolekanne	475.000.—	1,32	5.021.540.—	0,85
§ 5. Muud kulud	100.000.—	0,27	1.109.656.—	0,18
Kokku peatükk VI	575.000.—	1,59	37.429.365.—	6,36
VII. Põllumajandus:				
§ 1. Personaal	1.023.500.—	2,84	13.307.056.—	2,26
§ 2. Põllutöö kultuuri tõstmine	490.000.—	1,36	7.084.750.—	1,2
§ 3. Põllumeeste ja majapid. koolid	50.000.—	0,13	19.525.454.—	3,32
§ 4. Loomakliinikud	295.500.—	0,82	646.700.—	0,1
§ 5. Toetusrahad	120.000.—	0,33	3.590.500.—	0,61
§ 6. Muud	13.000.—	0,03	176.000.—	0,03
Kokku peatükk VII	1.992.000.—	5,51	44.330.460.—	7,52
VIII. Teed:				
§ 1. Personaal	388.000.—	1,08	6.915.850.—	1,17

	Petseri	%	Kõik maavalitsused kokku	%
§ 2. Teede ja sildade ehitus ja parandus	7 100.000.—	19,62	146 245.370.—	24,75
§ 3. Postijaamad ja öömajad	—		3.146.945.—	0,53
§ 4. Muud kulud	118.000.—	0,32	4.417.500.—	0,75
Kokku peatükk VIII	7.606.000.—	21,02	160.725.665 —	27,2
IX. Ettevõtted.	—		18.000.—	0,00
X. Varanduste kulud:				
§ 1. Kinnisvara	1.483.596.—	4,1	6.013.742.—	1,02
§ 2. Vallasvara	195.000.—	0,54	1.126.600.—	0,19
Kokku peatükk X	1.678.596.—	4,64	7.140.342.—	1,21
XI. Kapitalide asutamine:				
§ 1. Tagavara kapital	—		40.000.—	0,00
§ 2. Muud kapitalid	—		3.068.100.—	0,52
Kokku peatükk XI	—		3.108.100.—	0,52
XII. Laenud:				
§ 1. Laenude tasumine	882.942.—	2,44	5.755.584.—	0,98
§ 2. Laenude %/0/0 ja muud kulud . . .	336.858.—	0,93	3 826 630.—	0,65
Kokku peatükk XII	1.219 800.—	3,37	9 582.214.—	1,63
XIII. Mitmesugused kulud:				
§ 1. Pensiõni maksud	754.300 —	2,09	8.344.386.—	1,41
§ 2. Kohtukulud	50.000.—	0,13	339.200.—	0,05
§ 3. Muud kulud	1.093.500.—	3,02	4.301.449.—	0,74
Kokku peatükk XIII	1.897.800.—	5,24	12.985.035.—	2,2
XIV. Tagavara summad	360.000.—	1,0	5.746.377.—	0,97
Kokku	36.144.851.—	100	589.058.645 —	100
Kulusi ühe elaniku kohta	603,28			
Keskmiselt kulusi ühe elaniku kohta . .				703,51

Petserimaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927 aastal.

Järje nr.	Valla nimetus	V A L I T U D		Ametnikkude palgad kuus markades			V.-vanema abide arv	Elanikkude arv vallas
		Vallavanem	Sekretär	Valla-vanem	Vallav.-abi	Sekre-tär		
1	Irboska	I. Pavlenko	—	4500	2500	7000	2	9350
2	Järvesuu	S. Kiisak	k. t. J. Kalju	3000	1000	6000	2	3560
3	Kulje	N. Kuschanov	Os. Kender	3500	500	6500	2	5517
4	Laura	A. Jäger	H. Anso	4500	3000	6000	2	3584
5	Meremäe	N. Rammula	J. Tamm	4000	1000	8000	2	5543
6	Mäe	S. Saar	V. Kidron	3000	500	6000	2	3075
7	Petseri	P. Menschikov	k. t. K. Toom	6000	5000	7000	2	7000
8	Rootovo	A. Veidin	J. Veldeman	3000	1600	6000	2	4998
9	Satserinna	J. Müürsep	k. t. Jaan Pöder	4000	1000	6000	2	3210
10	Senno	I. Vetkin	F. Kanaval	5000	3000	7500	2	8200
11	Vilo	S. Saaremägi	B. Makson	3000	2000	7500	2	7165

Järvamaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927. aastal.

Järje nr.	Valla nimetus	Valitud 1927 a.		Ametnikkude palgad koos markades			V.-vanema abide arv	Elanikkude arv vallas
		Vallavanemaks	Sekretäriks	Valla vanem	Vallavanema abid	Sekrrtär		
1	Albu	J. Valter	R. Reinvaldt	3000	1000—1500	10000	3	3800
2	Allikü	M. Vilibert	A. Madisson	2500	500	8400	6	2579
3	Ambla	H. Berendsen	J. Hummel	2000	750	10000	2	4100
4	Anna	P. Kaska	K. Tõugu	1600	500	5000	2	1453
5	Einmanni	R. Grauberg	J. Eiskop	2000	500	8000	2	1700
6	Esna	H. Gustel	A. Vilms	1500	1000	8000	3	3860
7	Kapu	A. Vatsel	J. Tallo	1500	750	7250	2	1064
8	Kirna	K. Mardo	J. Kerge	1500	200—500	7000	2	1092
9	Koigi	J. Amos	E. Vainomets	3000	1000	7800	2	3000
10	Kuksema	K. Lepp	V. Soplepman	2500	1000	7500	2	2334
11	Käru	A. Gross	M. Schiffer	2000	1000	7000	3	2026
12	Lehtse	J. Kents	G. Laupa	3000	1500	9000	2	3688
13	Liigvalla	K. Kruusamägi	J. Nugis	2000	1000	9000	3	2493
14	Mäo	J. Klemens	O. Pallo	2500	1500	7000	2	2320
15	Nõmküla	A. Sepmann	J. Sellis	2000	1000	8000	2	3012
16	Särevere	J. Lossman	J. Parts	2500	1500	10000	7	3224
17	Vahastu	J. Veimer	J. Mironov	1000	250	6000	2	613
18	Veinjärve	A. Suurkivi	P. Reitsnik	3500	1000	9000	3	4850
19	Väätsa	M. Reiman	A. Mangman	1500	800	7000	3	1843
20	Võhmuta	J. Möll	F. Schmidt	2800	1000	7800	2	3000
				43900	51600	158750	55	52051

Saaremaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927 a.

Järje nr.	Valla nimetus	Valitsud 1927 a.		Ametnikkude palgad koos markades			V.-vanema abide arv	Elanikkude arv vallas
		Vallavanemaks	Sekretäriks	Valla vanem	Vallavanema abid	Sekretär		
1	Kaarma-Suur	M. Punn	K. Lempu	2000	400	6500	2	3973
2	Abroka	H. Tees	K. Leppik	1000	500	6000	2	2497
3	Torgu	A. Rand	J. Leppik	1500	750	5500	2	4016
4	Lümmada	L. Valvas	K. Part	2000	700	5500	2	3327
5	Kihelkonna	M. Lisa	J. Pöld	2000	500	5000	2	3850
6	Mustjala	E. Rander	A. Oll	2000	250	6000	2	3272
7	Kärla	A. Jakobson	J. Smit	2000	500	5500	2	3319
8	Loona	J. Priske	F. Pihel	2000	600	6000	2	3018
9	Leisi	F. Mölder	M. Russ	2600	500—1000	6000	2	3030
10	Pärsama	J. Labo	F. Kanaval	2000	500	6000	2	2736
11	Maasi	F. Kesküla	J. Ugi	1100	350	7300	2	2472
12	Uuemõisa	J. Vahe	V. Kommel	3000	1000	6100	2	2985
13	Hellama	V. Tamm	A. Küng	2000	700	5500	2	2798
14	Muhu-Suur	I. Müürisepp	E. Öunapuu	2000	1000	8000	2	3098
15	Laimjala	A. Sepp	A. Meier	1500	600	6000	2	1824
16	Kogula	A. Iljas	J. Raun	2500	900	5500	2	4987
17	Pihitla	A. Nigol	H. Maripuu	1500	600	6000	2	3877
18	Ruhno	S. Grän	P. Schönberg	—	—	—	—	279

Sekretärid: maavalitsuselt lisa ega perekonna abiraha ei saa.

Sekretäridel peale näidatud palga — prii korter, kütte ja valgustus valla poolt.

Vallaametnikud Ruhnos: palka ei saa.

Viljandimaa vallavalitsuste ametnikud ja nende palgad 1927 a.

Järje nr.	Valla nimetus	Vallavalitsus 1927 a.		Ametnikkude palgad kuus markades			V. vanema abide arv	Elanikkude arv. vallas
		Vallavanem	Sekretär	Valla vanem	Vallavanema abid	Sekretär		
1	Adavere	J. Leisk	P. Nõmmik	2000	1000—1500	8000	2	1153
2	Aidu	H. Ulk	K. Rätsepp	1000	500—700	7000	3	1225
3	Heimtali	T. Enders	P. Oja	1350	700	6500	2	1038
4	Holstre	J. Hanson	A. Laks	1500	500	8500	2	2225
5	Imavere	J. Kuusik	H. Kolk	2500	1100—1300	8000	3	2212
6	Kaarli	O. Laarmann	E. Laev	1500	750	7000	2	1207
7	Kabala	A. Lepik	E. Kirs	3000	1500	8000	3	3030
8	Kurista	A. Tiiman	O. Korn	1000	500	7500	2	1135
9	Kärstna	V. Naestem	M. Kull	1500	750	8000	2	1129
10	Kõo	M. Lang	I. Ibrus	2000	1000	8700	3	3739
11	Kõpu-Suure	M. Meet	J. Reinbach	2000	600	7600	3	2606
12	Loodi	J. Poolak	T. Kuusik	1500	300—750	6000	3	909
13	Lustivere	E. Mällo	K. Sopp	2500	500—900	8000	2	1459
14	Olustvere	T. Vahtramäe	J. Mandel	3000	1000—1300	8500	4	2551
15	Pajusi	H. Kaalep	N. Maurer	3000	1000	10000	3	2135
16	Puiatu	J. Tiri	A. Jürgenson	1000	500	6500	2	864
17	Päri	J. Luhaäär	A. Saal	1000	500	5000	2	328
18	Pärsti	M. Ainson	A. Jürgens	1000	500	6000	2	821
19	Põltsamaa-U.	K. Juhkam	J. Johanson	2000	800—1000	7500	2	1193
20	Põltsamaa-V.	H. Peterson	O. Nurmberg	3500	1500—1750	9000	4	2594
21	Riidaja	H. Lätte	J. Aal	1000	500	7000	2	723
22	Rutikvere	J. Muld	J. Jürgens	1600	300	7800	2	719
23	Soosaare	K. Sepp	J. Jürgens	1500	500	7000	2	1476
24	Suislepa-Uue	H. Märtson	N. Rõbakoff	1000	500	5000	2	831
25	Suislepa-V.	H. Seemen	J. Rips	2000	1000	7000	2	2003
26	Sürgavere	J. Pooland	J. Aule	1800	300—500	7000	3	1787
27	Taevere	T. Pani	J. Kivistik	3000	1000—1500	10000	4	3394
28	Tarvastu	J. Pallop	A. Saar	3000	1500—2000	9200	2	4258
29	Tuhalaane	J. Siilak	J. Mehik	1800	900—1500	8000	2	1325
30	Tänassilma-V.	J. Vähi	A. Reier	1700	1000	8000	2	1563
31	Uusna	H. Kunstal	B. Pärnits	600	450	6000	2	518
32	Vastemõisa	A. Stern	J. Meiner	3500	1000	7600	2	2569
33	Viiratsi	P. Johani	J. Jürgens	1000	500	5000	2	314
34	Viljandi	J. Siiman	H. Liigus	2000	1000—1500	11000	4	2292
35	Võidu-Uue	J. Ott	H. Noor	2000	500—800	7500	3	1602
36	Võidu-Vana	J. Siilak	H. Ilves	1800	500—1000	6000	2	1006
37	Võisiku	H. Taska	J. Nurmberg	3000	750	8800	2	3668
38	Õisu	M. Laarmann	A. Tiku	1200	400—500	8000	3	1106

Peale valla poolt määratud palga saavad vallasekretärid maakonna poolt

a) teenistuskestvuse lisa 10% maavolikogult normeeritud põhipalgast iga neljaaastase teenistuse järele, kuid mitte üle 3 lisa, 3) perekonna toetusraha riigiteenijate eeskujul ja c) arstiabi samadel alustel, nagu riigiteenijatele riigi poolt antakse („R. T.“ nr. 92/93 — 1924 a.).

Õlekõrrest kinni . . .

Järve vallavanem E. Kitsas õiendab ja seletab. Tahab juba valdade liitu luua linnaelanikkude isikumaksu alla panemiseks.

Meie artikkel ühise jõu killustamise vastu ajalehtedes, et ta valdade liitu mitte enam on valdade liidu looja Järve vallavanema isikumaksu kaotamiseks valdades luua ei rööpast täitsa välja löönud. Ta kuulutab taha, vaid isikumaksu sisseseadmiseks

linnades. Kuidas ta seda mõtleb teha, see on veel saladus. Nagu tema üleskutsu vaele rajatud oli, nii seletab ta ka nüüd, et E. M. L. valdade liidu asutamise vastu on välja astunud. Sellest sõnagi. Oleme Järve vallav. valet pidanud tagasi tõrjuma ja näitama, kui vildakud põhjendused üleskutsel olid. Ei keela isegi tema neile põhjendustele ruumi lubamast.

Järve vallavanem E. Kitsas saatis „Maaomavalitsuses“ Nr. 16 ilmunud artikli kohta „Ühist jõudu killustamas“ öienduse, sest andmed selles olla ebatäpsed ja ebaõiged. Omas öienduses kirjutab ta:

„Kaevanduse elanikud ei keeldu makse maksmast, mispärast see väite aluseta on“.

Kus kohal on siis „Maaomavalitsus“ seda ütelnud, et kaevanduse elanikud keelduvad makse maksmast? Nagu terve Järve vallavalitsuse üleskutsu, tegelikult küll vallavanema üleskutsu, nagu Järve vallavalitsuse protokoll Nr. 15 § 12 tõendab, põhjendused tuule peale on rajatud, nii ka see öiendus. Üiendakse väidet, mida keski avaldanud ei ole.

Edasi ütleb öiendus:

„Järve vallaomavalitsus ei ole isikumaksu ärakaotamise küsimust ülestõstnud, ei seisa seda ka üleskutsutes, ega kavatse vallaomavalitsus selle küsimusega endale hauda kaevama hakata. Küll aga näeks, et see maks ka linnade elanikkude sisse ning väljaregistreerimist puudutaks ja ainamaks tuluallikaks vallaomavalitsustel ei muutuks“.

Siis nii on meie artikkel „Ühist jõudu killustamas“ mõjunud, et nüüd isikumaksu ülekohtusest enam sõnagi, et nüüd on unustatud oma üleskutsu ajalehtedes ja selle peapõhjendus. Meie väide, et isikumaksu küsimus ei olegi omavalitsuste huviküsimus, on Järve valla tööliste esitaja sinnamaale viinud, et tõendab juba, et valdade liitu pole vaja isikumaksu kaotamiseks, vaid selle sisseseadmiseks linnades. Uskumata äärmused. On kord aga isikumaksu peale põhjendatud, siis maalitakse nüüd öienduses kuradisi sei-

nale, et isikumaks valdades ainsaks maksuks muudetakse?

Kust siis see koll ennast näitab? Teame ometi, et isikumaks see viimane on, millega eelarvet tasakaalustakse. Aga midagi peab ikka põhjenduseks luuletama ja eriti pöörast.

„Valdade liidu loomise mõte on tekinud“, ütleb öiendus edasi, „ja ühel häälel hääks kiidetud vallavolikogus“.

Et ta ühel häälel heaks kiidetud, see oli ammu teada, kas ta aga ka kõigis volinikkudes korraga tekkis, või jääb mõtte algatus härra Kitsas'e päralt, see on teine küsimus. Kui terve volikogu ka algataja põhjendusi pooldas, mis see üleskutses avaldas, siis on see ka tunnistus — volikogule.

Ja lõpuks väidab härra Kitsas: „Mis puutub ühisjõu lõhkumisse, siis ei saa lõhkuda seda, mida olemas ei ole“. Nii siis ei maksa kõigi 11 maakonna valdade ühine jõud ühes kõigi maavalitsustega mitte kui midagi Järve vallavanema silmas! Kas saab suuremat enesehindamist ja sadade omavalitsuste mittetunnustamist veel olla? See ületab igasugused võimalused ja paneb tõsiselt kartma, kust leiab see mees omas liidus kaaslasid, kes ta kõrval vääriavad seista, kui nüüd 300 omavalitsuse ühine jõud null on.

Kes see kõike mahategev suur isik ise on, kes enese tunneb kutsutud ja seatud olema valdade liitu looma, nüüd juba selleks, et linnade kodanikke isikumaksu alla panna, selle kohta teadete toomisega viivitame veel, arvamises olles, et liidu asutaja kuulutused ajalehtis ja käesolev öiendus teda ülearuselt karistavad, kuna öiendus mitte midagi ei öienda, vaid asja eesotsas seisja ja ta seisukohad mitte kadedust äratavasse seisukorda panevad.

Öienduse võttis ta ölekõrrena, kuid „öienduse“ motiivid teevad selle kõrre väga vettinuks, sest ei saa uskuda, et teiste vallaomavalitsus-tegelaste peale toodud „öiendus“ poolehoidu äratavalt mõjuks.

Eesti Maaomavalit. Liidu ja omaval. tegevus.

Öigusteadliste kursuste lõpp.

18. novembril lõppesid Tartus Maaomavalitsuste Liidu poolt korraldatud öigusteadlised kursused, mis vahetpidamata 15 päeva kestsid.

Tahtes tutvuneda muljetega, mis kursused nendest osavõtjatele jätnud, ruttan kursuste ruumi. Viimane loeng. Vanni adv. Jauram selgitab kursuslastele kriminaaltoiminguid ja küsimusi, mis vallasekretäride elus igapäevased. H-ra Jauram.

loengud on alati huvitavad algusest lõpuni, sest ta mõistab oma kuiva ainesse sissepõimida naljakaid ja tihti otse pipardatud näiteid kohtukriminalistika alalt, asjadest, mis kuulajatele üldiselt teada, mille üksikasjadesse nad aga ei ole saanud pilku heita. Need seletused viivad kuulajaskonna otsekuu teise ilma. Kell jõuab kaheksale ligemale ja lektor lõpetab. — Kuid veel tahab ta kuulajatele, kes uute teadmistega oma töö juurde tagasi pööravad, midagi ütelda. Ja see on tema arvates kõigi kuuldud kriminaal paragrafide hulgas üks parem pala. Nimelt: Viige tööle minnes enesega kaasa ainult üks kriminaalõiguse kirjutamata paragraaf „armasta ligimest, kui iseennast“, siis ei ole Teil kohtuid ja teisi paragraafe tarvis. — See viimane osa loengust meeldib kuulajatele vist üldkoige, sest kateplagin ei taha ega taha vaibuda.

Peale lühema vaheaja algab lõpuaktus. Kõnetooli astub Maaomav. Liidu nõukogu liige Tartu maavalitsuse abiesimees E. Öunapuu. Ta toonitab, et vallasekretär on meil kaua aega olnud pea ainukeseks jõuks maal, kes rahva seas tegelikult majanduslise arenemise ja seltsielu ning õigusliste küsimuste lahendajaks on olnud. Seda saavad nad ka edaspidi olema. Kuid edukaks tegutsemiseks on kõikjal tarvis teadmisi. Ka need lõppenud kursused on Maaomavalitsuste Liidu poolt selleks teadmiste ammutamiseks korraldatud. Lektoriteks on korda läinud leida paremaid meie inimeste seast ja see annab lootust, et omandatud teadmised leiavad paremat pinda. Tänapäev lektorisi ja soovib kursustele õnne enese, Tartu maavalitsuse, Maaomavalitsuste Liidu ja kursuste juhataja hra Aviksoni poolt, kes ise ametiasjus on pidanud Soome sõitma.

Kuulajaskonna nimel võtab sõna Jõgeva sekretär Sarnet, üteldes sooja tänu Maaomavalitsuste Liidule kursuste korraldamise ja lektoritele antud teadmiste eest. Toonitab Maaomavalitsuse Liidu tähtsat tööd kursuste korraldamises ja muis küsimustes. Arvab, et kuigi kursused on vabatahtliku kuulajaskonnaga, peaks nad edaspidi arenema sunduslisteks, sest ka omavalitsustöölised peavad olema arenenud ja omama tarvilikud teadmised.

Lektor Tassa tänab osavõtjaid lektorite nimel. Ütleb, et ta on liigutatud tänutunnetest. Ta viib soojemad mälestused kursustest, kus osavõtjad nii suure tähelepanuga ettelugemisi on jälginud.

Peale selle jagab hra Öunapuu osavõtja-

tele vastavad tunnistused välja. Tunnistused antakse 52 kuulajale, kuna 10 kuulajat vähem poolt aega kursustel olnud.

A. P.

Kuidas valdade liidu asutamist hinnatakse.

Väljakirjutus Vana-Põltsamaa vallavolikogu koosoleku protokollist 8. novembr. 1927 a. nr. 8.

P. 11.

Vallavanem kandis volikogule ette Järve vallavalitsuse kirja 28. okt. 1927 a. nr. 1910 valdade liidu asutamise asjus. Volikogu arutades Järve vallavalitsuse kirjas ettetooduid põhimõtteid ja asjaolusi leidis:

1) Valla kodanikud on ühtlasi ka riigi kodanikud; riigi sissetulekud moodustavad ikkagi peaaesjalikult elanikkudelt võetavatest otsekohestest ehk kaudsetest maksudest ja sellega siis ka riigilt toetuse nõudmine on lihtsalt oma raha tagasi nurumine.

2) Kui riik valdade väljaminekutest suuremal määral osa võtaks, siis peaks ta maksusi selle võrra kõrgendama.

3) Isikumaks, kui see maksja sissetuleku ja varanduse kohaselt on määratud, siis ei ole see sugugi ülekohtune maks, sest iga isik peab oma jõu kohaselt kõigist kogukondlistest kohustustest osa võtma.

4) Riigi kinnisvaramaks ja tulumaks, kui need ka täielikult vallale antakse, ei kata siiski kõiki valla väljaminekuid, vaid ikkagi tuleks isikumaksu võtta.

5) Kui omavalitsused riiklikkude toetussummade varal ülal peetakse, siis muutuks nemad riigiasutustest väga ärarippuvateks ja kaotaks täiesti oma iseseisvuse.

6) Järve vallavolikogu poolt ettetoodud põhjustel ja nende nõudmistele läbiviimiseks valdade liidu asutamine oleks lihtsalt omavalitsustele hana kaevamine, sellepärast silmaspidades, et praegune Eesti Maaomavalitsuste Liit on valdade huvide eest alati väljaastunud ja uue liidu asutamine on täiesti otstarbeta ja kahjulik, — lahtiselt hääletades kõigi 17 hääle pooltolemisel OTSUSTAS: Järve vallavalitsuse ettepanek valdade liidu asutamise asjus tagasilükata.

Talli vallavolikogu tunnistab, et Järve vallav. ettepanekut üldse tõsiselt võtta ei saa, ja loeb ettepaneku jõudude killustamiseks.

Terves reas valdades võetakse valdade liidu asutamist kui küsimust, mis ülepea kõne alla tulla ei saa ja seega üldse päevakorda ei võeta.

Lääne maavolikogu koosolek
26. okt. s. a.

Uus tervishoiu jaoskond.

Vormsi saarele otsustatakse tervishoiu arsti jaoskond avada, kus juures maakond kulu kannab Mk. 2500 kuus, kuna vald omalt poolt korteri tasuta annab.

Hoolekande kava.

Maavalitsuse poolt on hoolekande seaduse kohaselt hoolekande kava kokku seatud. Kava järele on Lääne maakonnas hoolekannet vajavaid isikuid 1839. Üldse kulub 8 aasta jooksul iga aasta Mk. 38 541.900. Maakonnal tuleb iga aasta kanda Mrk. 7.268 200 ja ühekordselt Mrk. 4.660.000, kuna valdadel ja alevitel igaastaseid kulusid Mrk. 13 959.700 ja ühekordseid kaheaasta järgneva aasta jooksul Mrk. 3.408.000 kanda tuleb.

Avaldakse kahtlust, kas suudab maakond ja vallad sarnast koormat kanda, kuid siiski võetakse hoolekande kava maavalitsuse poolt esitatud kujul vastu ühes m. v. Saare sooviavaldusega, et riik suurema osa kulusi oma kanda võtaks.

Trahteri asutustele alkoholi müügi loa andmine.

Küsimus tekib pikemaid vaielusi, kuid ülekaal on karsklastele ja võetakse vastu m. v. Kiindaki ettepanek: Lääne maal trahteri asutustele alkoholi müügi luba mitte anda.

Trahteri asutustele trahteri maksu määramine.

Maavalitsuse ettepanekul määrati ilma alkoholilistele trahteri asutustele Mrk. 10.000 aastas.

Vallasekretäride palkade normeerimine.

Maavalitsuse ettepanekul otsustas volikogu vallasekretäride palga alammääraks määrata Mrk. 7000, kuna ülemmäär oleks Mrk. 9500. Peale selle veel prii korter, küte ja valgustus ühes aiamaaga. Maavalitsus oli ettepannud ka abide ja õpilaste palkasi normeerida, kuid volikogu jättis maksma endised normid, mis maksivad 1923 aastast.

Autasu.
Eelmaste vallasekretäride pr. A. Tatter'ile määrati volikogu 35.000 m. autasu ülesnäidatud energilise töö eest vallavalitsuse asjaajamise ja varanduse päästmisel vallamaja põlemise juures 25. septembril s. a.

Maavalitsuse ametnikkude koosseisu vähendamine.

Maavalitsus oli ettepannud ametnikkude koosseisu kulude kokkuhoidmise mõttes vähendada, kuid volikogu asus selle küsimuse arutamisel teisele seisukohale ja otsustas küsimuse eitavalt.

Rapla-Virtsu raudtee ehitamise asjus

otsustas volikogu kohustada maavalitsust pöörama märgukirjaga Vabariigi Valitsuse poole, äranäidates selle tee tähtsust Lääne-maa kohta ja paluda selle tee ehitamist esimesena.

Harju maavolikogu koosolek 29. okt. 1927 a.

Harju maavolikogu pidas 29. oktoobril oma esimest töökoosolekut. Koosoleku päevakorra moodustasid maavalitsuse poolt esildatud 28 mitmesugust ettepanekut.

Tähtsamad küsimused päevakorras olid:

Trahterimaksu määramine 1928 a. peale ja alkoholiliste jookide müügikohtade avamise küsimus

Trahterimaksu määrati kogusummas Mrk. 1.700.000. Sellest kuulub restoraanide arvele Mk. 1.370.000, õllepoodidele Mk. 90.000, seltside, raudteejaamade ja muudele einelaudadele, kus müüakse alkoholilisi jooke Mrk. 180.000 ja söögimajadele ning kohvikutele ilma alkoholiliste jookideta Mrk. 60.600. — Trahteriõigustega joogikohti lubati avada üheksa ja õllekauplusi kolm.

Maavalitsuse 1926 a. aruande kinnitamine.

Kuna tegevuse aruande läbivaatamine nõuab pikemat aega, kinnitati ära rahaline aruanne ja esimese kinnitamine jäeti järgmiseks korraks.

Maavalitsuse end. liigetele lisatasu

otsustatakse maksta ühe kuupalga suuruses. 1927/28 a. eelarvete kinnitamine. Maavalitsuse 1927/28 a. korraline lisaeelarve kinnitati Mk. 1.011.612.— suuruses. Samuti kinnitati Raiküla lastekodu talu majapidamise eelarve Mrk. 1.947.370, Lehola vanadekodu talu põllumajanduse eelarve Mrk. 344.800 ja Saku majapidamiskooli talu eelarve Mrk. 2.425.000 suuruses.

Rahvamaja toetamine.

Järvakandi Haridusselts ehitab oma ajakohase rahvamaja, mis läks maksma

mitmeid miljoneid. Nende tasumine sünnitab seltsile raskust. Pidades silmas asjaolu, et maja aitab edendada rahvaharidust, otsustati anda seltsile toetust maavalitsuse summadest Mrk. 25.000.—.

Koolimajade ehituslaenu kindlustamine.

Mõned vallad koolivõrgukava teostamiseks kavatsesid ehitada riikliku laenu abil uusi koolimaju ja palusid maavalitsust võtta vastutust laenu eest oma peale. Maavolikogu palveid läbivaadates otsustas kindlustada laenu: Triigi vallale 6 kl. koolimaja ehitamiseks Mrk. 2.300.000 suuruses, Peningi vallale Kiviloo algkooli ruumide ümberehitamiseks Mrk. 670.000 ja Kõnnu vallale Loksa koolimaja ehitamiseks Mrk. 4.642.000 suuruses.

Harjumaa Paldiski ühisreaalgümnaasiumi juurde otsustatakse avada ühisel ettevõttel Paldiski linnavalitsusega kalanduse eriklass alates 1. novembrist s. a. Eriklasse avatakse tingimusel, kui leidub õpilasi mitte vähem kui kaksteistkümmend, ja naisõpilasi siis, kui neid ilmub, vähemalt kuus.

Turu avamine.

Kõnnu valda Viinistu Tarvitajate ühisuse poe juure otsustatakse jaatavalt.

Suvituskohad tervishoidliku kaitse alla.

Maavalitsus esines ettepanekuga võtta tervishoidliku kaitse alla looduslikult ilusad ja tervistkosutavaks tunnustatud suvituskohad Loksa aleviku ja Keila-Joa-Laulasmaa lähemad ümbruskonnas. Maavolikogu leides, et nimetatud raioonid looduslike omaduste poolest vastavad suvituskohtade nõuetele, otsustas esineda ettepanekuga Tervishoiu Peavalitsusele nende võtmiseks tervishoiu kaitse alla.

Maavolikogu esindajate valimine ja neile sõidu- ja päevarahade määramine.

Maavalitsuse ettepanekul valitakse volikogu esindajad mitmesugustesse riiklistesse asutustesse, komisjonidesse ja koolide hoolekogusse. Neile määratakse sõiduraha raudteel 3 klassi pileti hinna järgi ja maanteedel ühe posthobuse sõidutaksi järele, ning päevaraha Mrk. 375.—.

Hoolekande kava

kinnitamine tekitab elavaid mõttevahetusi. Kuigi selle kava teostamine vaevalt läbi viidav ta laiaulatuslikkuse ja suurte kohustuste tõttu, mis ta paneb peale riigile ja omavalitsusele — otsustatakse ta siiski kinnitada. Kava teostamine kaheksa aasta jooksul iga aasta läheb maksuma omavalitsustele Mrk. 16.029,540 ja riigile Mrk. 30.836.570.—.

Maavalitsuse osakondade ümberkorraldamiseks

kulude kokkuhoiu mõttes esines valitsus ettepanekuga lubada ühendada osakondi ja kaotada üksikuid ametkohti ning lihtsustada vastavalt asjaajamist. Maavolikogu kiitis maavalitsuse kavatsuse heaks ja andis luba selle teostamiseks.

Maaharidusnõukokku hariduseltside esitaja

kutsumise asjas otsustati kutsuda Eesti Haridusliit, sest peefi mitteloomulikuks, et hariduseltse seni esitanud Rapla Hariduselts oleks õigustatud seda edasi tegema, kuna on olemas hariduseltside keskorganisatsioon.

Maavolikogu liigetele sõidu- ja päevaraha

otsustatakse maksta sõit raudteel II kl. tariifi järgi, maanteel kahe posthobuse küüdi taksi järgi ning päevaraha Mrk. 375.—.

Välismaade omavalitsused.

Soome maaomavalitsuste päevast.

Soome Maaomavalitsuste Liidu (Maalaiskuntien Liiton) korraldusel peeti 18. ja 19. nov. Helsingis vanas üliõpilasmajas teist maaomavalitsuste päeva, millest kutsutud külalistena osavõtsid Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees H. Lauri ja sekretär H. Avikson. Vana üliõpilasmaja sissekäiku ehtisid Soome ja Eesti lipud. Omavalitsuspäevale oli kokkutulnud 600 esitaja ümber

242-st kunnast (vallast). Peale selle hulk külalisi. Külalistena viibisid päeval Soome president, peaminister, neli ministrit ja kõik maahärrad (kubernerid), kuna eduskonna (riigikogu) esimees K. Kallio Liidu nõukogu esimehena päeva pikema kõnega avas, tervitades peale presidendi ja ministrite tervitamist vennasrahva esitajaid.

Esimene Soome maaomavalitsuste päev, mis kolme aasta eest peetud, on sellest

märksa väiksem olnud. Soome omavalitsuste päevad lähevad oma korralduse ja ülesannete poolest meie omaval. tegelaste kongressidest lahku. Soomes saavad osa võtta maaval. päevadest ainult Liidu liikmed. Neid on 366 omavalitsuse üksust ehk 80% soomekeelsetest kunnadest (valdadest). Päevade päevakorras on sellepärast ka liidu tegevuskorraldus küsimused, nagu põhikirja muutmine, liidu aasta aruanded (kolme möödunud aasta eest) ja nõukogu liikmete valimine. Suurema osa päevakorrast võtavad oma alla üldpõhimõttelised küsimused, nagu meiegi kongressidel, mis omavalitsuste õigusi, kohustusi ja varanduslist seisukorda puudutavad.

Sarnasi küsimusi oli päevakorras 8, nagu omavalitsuste metsade korraldus, tüsikuse vastu võitlemine, omavalitsuste laenude küsimus maaomavalitsuste oma panga asutamise küsimusega, piiräärsete omavalitsuste poliitika, maamaksu seaduse eelnõu, teede korralduse poliitika, maksude sissenõudmise korraldus ja maalaiskunnade (valdade) revideerimise korraldus Liidu kaudu.

Need samad põhihelid, mis meil kuuldavad kohuste peale panemise asjus seadusandlisel teel tulid näitamata, tulid ka vennasrahva omavalitsuste päeval kuuldavale. Võimu valitsuse esitajate kätte kiskumine leidis maade maksu korraldamise seaduse eelnõu arutamise juures väga tugevat arvustust. Kõik küsimused peale ühe, otsustati ühel häälel ja ühel meel. Ainult maaomavalitsuste panga asutamine tõi opositsiooni esile — ühispankade tegelaste poolt. Selles asjus kestsid vaieldused kaua, ulatades kahte päeva, kusjuu-

res oma panga vastased tugevasse vähe-
musse jäid.

Omavalitsuste päevade esimesel õhtul oli koosoleku saalis korraldatud omavahe-
line koosviibimine, muusika, laulu ja näite-
mänguga ning kohvilaudadega kõrval ruu-
mides. See õhtu oli ka tervituste jaoks
määratud. Esimesena ütles tervitusi oma-
valitsuste päevale ja Soome Maaomavalit-
suste Liidule Eesti Maaomavalitsuste Liidu
esimees H. Lauri pikemas soomekeelses
kõnes, mis suurema kiiduavaldusega umbes
700 osavõtja poolt vastu võeti. Tervitusi
ütlesid veel maahärrade esitaja, Soome
Linnade Liidu esitaja ja Soomemaa Rootsi
rahvusest Valdade Liidu esitaja.

Lahendades hulga elulisi küsimusi Soome maaomavalitsustele, pakkus see omavalitsuste päev meie omavalitsuste esitajatele palju huvi ja õpetust. Juba päeva tehniline korraldus on kõigiti eeskujuks võttev, rääkimata tutvunemisest sealsete maaomavalitsuste korralduse ja seisukorraga, samuti Soome maaomavalitsuste Liidu tegevuse alade ja ulatustega. Soome maaomavalitsuste liit on suurem omasuguste seas Euroopas.

Soome omavalitsustegelaste poolt sai meie omavalitsuste esitajatele väga soe vastuvõtt osaks. See oli meie Maaomavalitsuste Liidul esimene kontakti loomine välismaade maaomavalitsustega ja kõige paremate muljete juures saadud tulemused tõendavad läbikäimise astumise tarvidust.

Soome II maaomavalitsuste päeva töödest ja sealsete maaomavalitsuste korralduse ning seisukorra kohta toome järgmistest numbrites pikemad kirjeldused.

H. A.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 46. Reservväelaste nimekirja ülesvõtmisest.

Lääne maakonna kaitseväge ringkonna ülem nõuab 1907 a. 1908 a. 1909 a. sündinud meeskodanikkude III järgu reservväelaste nimekirja ülesvõtmist. Kas on see nõudmine seadusega kooskõlas? „R. T.“ nr. 51 avaldatud juhatuskirja § 91 järele pole neid vaja arvestada. X. vallavanem.

Vastus:

Küsimus on vaieldav, kuid Sõjaministeeriumi poolt 6. augustil ja 29. septembril k. a. nr. nr. 646—V ja 793—V Siseministeeriumile saadetud seletuse järgi tuleks otsustada, et küsimuses tähendatud meeskodanikkude ülesvõtmine III järgu reservväelaste nimekirja ei ole praegu nõuetav.

Küsimus nr. 47. Renditud koolimaade koolitavimiseks saamise kohta.

Vallavolikogu on 1914 a. koolitalu 50 aasta

peale rentnikkudele tükikaupa väljarentinud, kellest muist oma hooned oma talu osa peale ehitanud. Rentnikud maksavad 1½ marka iga lepingu ettenähtud rendirubla eest vallavalitsusele renti. Kas ja missuguse seaduse põhjal oleks vallal õigus renti 60 kordses suuruses saada? Teiseks, kas saab valla enese talu, mis 50 a. peale rendile antud, koolimaaks võerandada lasta; sest koolil maad ei ole, õpetajad on õigustatud seda saama ja muid maatagavarasi ümbruses ei ole peale ostutalude?

R. vallavalitsus.

Vastus:

Rendi tõstmiseks puudub seadusline alus; või, malik täita ainult vabal kokkuleppel. Sundvõerandamiseks ei ole seaduslikke takistusi (avalikkude algkoolide seadus, § 32, „Riigi Teataja“ nr. 75/76 1920 a.), kuid asja otsustamine oleneb Riigikogust.